

**Hebrew and World
Literature**
For Olim

ספרות עברית וכללית
לעולים חדשים

Instructions to examinees

הוראות לנבחן

א. Duration of exam: Two and a half hours

א. משך הבחינה: שעותיים וחצי.

ב. Exam structure and breakdown of points:

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

This exam consists of four parts.

בשאלון זה ארבעה פרקים.

Part I: Short Story

פרק ראשון: סיפור קצר

Part II: Drama

פרק שני: דרמה

Part III: Novel and Novella

פרק שלישי: רומאן ונובלה

Part IV: Poetry (Medieval Poetry, "לבדי" by Chaim Nachman Bialik, the Poetry of Uri Zvi Greenberg, the Poetry of Rachel)

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, "לבדי" מאת חיים נחמן ביאליק, שירת אורי צבי גרינברג, שירת רחל)

Of the four parts, choose three parts and answer the questions according to the instructions for each one (each part — $33\frac{1}{3}$ points).

מארבעת הפרקים יש לבחור בשלושה פרקים ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק — $33\frac{1}{3}$ נקודות).

ג. Material that may be used during the exam:

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

(1) A Hebrew-other language / other language-Hebrew dictionary

(1) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי

(2) A list of works

(2) רשימת יצירות

ד. Special instructions:

ד. הוראות מיוחדות:

(1) At the beginning of each answer, write the number of the part and the number of the question you are answering.

(1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) Pay attention to your writing, spelling, punctuation, and grammar.

(2) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(3) Do not use examples from the same work in different answers.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

(4) Internal examinees: You must attach the printed list of works studied in class to the answer booklet. External and "nivhanei mishneh" examinees: You will be given a list of works.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו. לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

Write only in the answer booklet. Write "טיוטה" at the top of each draft page. If you write draft material outside the answer booklet, your exam may be disqualified.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

Good Luck!

בהצלחה!

Questions

Part I – Short Story

If you choose this part, answer two of the questions 1-4 (each question – $16\frac{2}{3}$ points).

Do not use examples from the same work in different answers.

Note: For Questions 1-3 you may base your answer on the story "צלליות" by Amir Gutfreund.

1. Answer both items, א and ב.

- א. Describe and explain how an emotional problem, a social problem, or a moral problem is expressed in a short story you studied. (10 points)
- ב. Is the problem you wrote about in Item א resolved in the story or its resolution hinted at, or does the problem remain unresolved? Explain your answer, giving an example/examples. ($6\frac{2}{3}$ points)

2. The main character in many short stories is complex (the character has multiple attributes, he/she changes and develops, his/her emotions and thoughts are expressed in the story, etc). In your opinion, is the main character in the short story you studied a complex character? Explain your answer, giving an example/examples.

3. Describe two key events in a short story you studied, and explain how they help to characterize the characters and to convey the meaning of the story.

4. צלליות / אמיר גוטפרינד

Describe Uncle Natan's last hand-shadow play, and explain how it helps to convey the meaning of the story.

Part II – Drama

If you choose this part, answer one of the questions 5-9 (33 $\frac{1}{3}$ points).

Sophocles' Tragedies: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

Shakespeare's Tragedies: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה", "דוניאו ויוליה"

5. Answer both items, א and ב.

- א. Explain how the reality described in the tragedy you studied (by Sophocles or Shakespeare) can be characterized – religiously, politically, socially, etc., giving examples to support your answer. (20 points)
- ב. Explain how the tragic hero copes with the reality that you wrote about in Item א, giving an example/examples to support your answer. (13 $\frac{1}{3}$ points)

6. Murder or death (in the past or present) drives the plot of the tragedy and affects the tragic hero's psyche.

Explain this statement in relation to the tragedy you studied (by Sophocles or Shakespeare), giving an example/examples to support your answer.

Modern Play (from the 19th or 20th century)

7. Describe a relationship between a man and woman or a relationship between a parent and son or daughter in the modern play you studied, and explain how this relationship helps to portray the meaning of the play.
8. What criticism of society or human characteristics is portrayed in the modern play you studied? Explain your answer, giving an example/examples.

9. **Sophocles' Tragedies:** "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

Shakespeare's Tragedies: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה", "דוניאו ויוליה"

Modern Play (from the 19th or 20th century)

Answer four of the items, א-ד.

- א. Describe an incident in a play you studied in which there is a confrontation between the main character and a secondary character in the play. (9 $\frac{1}{3}$ points)
- ב. Describe the difference between the two characters you wrote about in Item א. Do you think these characters are also alike in any way? Explain your answer. (8 points)
- ג. In the play that you studied, do you think that the playwright favors any one character over the others? Explain your answer. (8 points)
- ד. What worldview is represented in this play? Explain your answer, giving an example/examples. (8 points)

Part III – Novel and Novella

If you choose this part, answer one of the questions 10-12 ($33\frac{1}{3}$ points).

Note: For Questions 10 and 11, you may base your answer on the novel *1984* by George Orwell.

- 10.** How is the the main character's desire for human contact expressed in the novel or novella you studied?
Is this desire fulfilled? Explain your answer, giving an example/examples.
- 11.** Describe one main character in a novel or novella you studied with whom you identified, and explain what made you identify with this character (for example, his/her qualities, behavior, thoughts).
- 12.** 1984 / ג'ורג' אורוול
Big Brother, Newspeak, the Thought Police, and the Ministry of Truth help to convey the meaning of the novel *1984*. Choose three of them and explain how each one helps to convey the meaning of the novel.

Part IV – Poetry

(Medieval Poetry, "לבדי" by Chaim Nachman Bialik, the Poetry of Uri Zvi Greenberg,
the Poetry of Rachel)

If you choose this part, answer two of the questions 13-24 (each question – $16\frac{2}{3}$ points).

Medieval Poetry [שירת ימי הביניים]

13. Read the following poem and answer the question below.

ראה שמש / שלמה אבן-גבירול

ראה שמש לעת ערב אדמה / כאלו לבשה תולע למכסה,
תפישט פאתי צפון וימין / ורוח ים בארגמן תכסה,
וארץ – עזבה אותה ערמה / בצל הלילה תלין ותחסה,
והשחק אזי קדר, כאלו / בשק על מות יקותיאל מכסה.

What process does this poem describe, and how does this process help to convey the meaning of the poem? Explain your answer, giving an example/examples.

14. Read the following poem and answer the question below.

לאטף דברי שירך / שלמה אבן-גבירול

לאטף דברי שירך, דבורה, / אשר קרית "שמע" מפיה יקרא,
מיחדת ומארכת ב"אחד" / ומתזת בזכר רם וגורא,
אשר נתן דבש תחת לשונך / ושם לך להדף אויבך מרה.
הלא אם את בעיניך קטנה – / כבודה את ולך משפט בכורה.
חמודות טהרו אותך, ואינך / כשרץ עוף אבל צפור טהורה.

How is the bee described in this poem, and how does the speaker relate to the bee?
Explain your answer, giving an example/examples.

15. Read the following poem and answer the question below.

כתנות פסים / משה אבן-עזרא

כתנות פסים לבש הגן / וכסות רקמה מדי דשא,
ומעיל תשבץ עטה כל עץ / ולכל עין הראה פלאו.
כל ציץ חדש לזמן חדש / יצא שוחק לקראת בואו –
אך לפניהם שושן עבר, / מלה, כי על הורם כסאו.
יצא מבין משמר עליו / וישנה את בגדי כלאו.
מי לא ישתה יינו עליו – / האיש ההוא ישא חטאו!

In what form is nature portrayed in this poem? Explain the contribution of one use of anthropomorphism [האנשה] and one biblical allusion [אזכור מקראי (ארמו)] to this portrayal.

The Poetry of Bialik [שירת ביאליק]

16. Read the following poem and answer the question below.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

בית 1	כלם נשא הרוח, כלם סחף האור, שירה חדשה את-בקר חיהם הרנינה; ואני, גוזל רך, נשתכחתי מלב תחת פנפי השכינה.	בית 4	וכשפלה לבבי לחלון, לאור, וכשצר-לי המקום מתחת לכנפה – כבשה ראשה בכתפי, ודמעתה על-ידך גמרת נטפה.
בית 2	בדד, בדד נשאתי, והשכינה אף-היא כנף ימינה השבורה על-ראשי הרעידה. ידע לבי את-לבה: חרד חרדה עלי, על-בנה, על-יחידה.	בית 5	חרש בכתה עלי ותתרפק עלי, וכמו שכה בכנפה השבורה בעדי: "כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם, ואותר לבדי, לבדי..."
בית 3	כבר נתגרשה מפלי הזיוות, רקעוד פנת סתר שוממה וקטנה נשארה – בית-המדרש – ותתפס בצל, ואהי עמה יחד בצרה.	בית 6	וכעין סיום שלי-קינה עתיקה מאד, וכעין תפלה, בקשה וחרדה כאחת, שמעה אזני בבכייה החרישית ההיא ובדמעה ההיא הרוותחת –

Describe the process that the speaker has undergone. Do you think he has left the Divine Presence [השכינה]? Explain your answer.

The Poetry of Uri Zvi Greenberg [שירת אורי צבי גרינברג]

17. Read the following poem and answer the question below.

שיר אמי והנחל / אורי צבי גרינברג

ואולי אל הנחל ההוא מימי הנערות
השוטף פי סדגו של העץ הכרות
המלחך את גדרות הזרדים החומים
של גני הפרות שם, תבוא הנערה
אדמת השער, היא אמי... דמדומים.
ותפשט בגדיה ובכתנת משיה
תרד שם בנחל, אראנה שוחה:
אלהית היא במים נאווה בכחה!
דומיה וניחוח פרות מסביב.
ואני עוד אינני בקום ואבי
עודו עלם בנוף בית אמו ואביו.

והנה היא עולה מן הנחל... אמי:
הנערה הברה אדמת השער
בלבנת הבתולים בכתנת משיה
ואין היא רואה את בנה המבגר
העומד ורואה את אמו בעולם
ונערה היא בטרם-עת-אם, באשיה
נוגה ראשה בערב יום אל גדרות
הזרדים החומים
של גני הפרות,
שנוספה על מתקם מתיקות דמדומים...

הה הכסיף זה הראש והשילג זה הראש
עדי שנוכפש בדמו בעפר
שנשפך בידי גוי גרמני באכזר.
והבן לא שלם ואת הבור לא חפר.

Describe and explain the contrast between the poem's first two stanzas and its third stanza.

18. Read the following poem and answer the question below.

שיר נס השיר / אורי צבי גרינברג

כל שיר אִמְתִּי – הוא נֶס:
הוא פְּתִיחַת הַשָּׁעַר וְהַפְּשֻׁלַת הַוִּילּוֹן:
מְשִׁיב רִיחוֹת הַנִּיחוּחַ מִן הַשָּׁדָה הָאָבוֹד:
מֵאֲבִי הַנַּחַל וּמִנֶּפֶשׁ הַבָּאָר וְהַקִּילּוֹן:
לְשֵׁם עֲפוֹת צִפְּרִים בְּעֵינִים סְגוּרוֹת:
כָּנָף לְמִטָּה וְכָנָף לְרוֹם – –

הַיִּלְדוּת הִיא מַעֲבָר מִזֶּה שֶׁל הַתְּהוֹם:
הַשָּׁמֶשׁ עוֹלָה שֶׁם כָּלֵב הַלְּבָבוֹת הַקּוֹרְנִים
בְּשֶׁאֶגַת כְּסוּפָם לְמַעַלָּה מִן חֲלוֹם.

אֲנִי מִמְשִׁשׁ אֶת הָעֲנָפִים וְגִזְעֵי הָעֵצִים הַחֲמִים
אֶת הָרְגָלִים הַדְּקוֹת שֶׁל אֵילוֹת הַשָּׁדָה
וְאֶת גּוֹפֶן,
וְאַחֲרֵי צִפּוֹר מִדְּדָה־שֵׁם גַּם אֲנִי מִדְּדָה.

הָאֵם אֵינָנָה, לֹא אֵדַע מְקוֹם עֲפָרָה
אֵךְ טְבוּעָה הִיא בְּמַהוּתִי בְּכֶסֶף שִׁיבְתָּה וְתַמַּת הַנֶּעֱרָה.
וְשִׁיר הָעֶרֶשׁ עַל גְּדִי הָזֶהָב
שֶׁנֶּסַע לְסִחּוֹר מְגֻדִים
צְמוּקִים וְשִׁקְדִים וּוְרָדִים
הוֹמָה בְּלֵב כְּכִנֹּרֶת־נְגוּנָיו שֶׁל הָאֵב.
אֲנִי אוֹהֵב הַמֵּאֲכָלִים וְהַבְּשָׁמִים שֶׁהוּא אֹהֵב
וְכוֹאֵב כָּאֵב גְּלוּת הַשְׂכִּינָה אֲשֶׁר הוּא כָּאֵב.

What characterizes the poet's memories of the past, and what is the connection between these memories and "the miracle of a poem" ["נס השיר"]? Explain your answer, giving an example/ examples.

19. Read the following poem and answer the question below.

תפילה אחרונה / אורי צבי גרינברג

הִרְכִּינֵנוּ, אִם רְצוֹנָה בָּכָה, כְּאֲשֶׁר תִּכְף אֵילָנוֹת
בְּכַבֵּד הַבִּרְכָּה הַמְתוּקָה מִתְמוּז עַד תְּשׁוּרִי,
כִּי גַם אָנוּ עֲצִיף עִם יָבוֹל הַיְּגוֹנִים הַכְּבֵּד;
אֶף אַל נָא תַעֲקֹרְנוּ מִשּׁוֹרֵשׁ זֶה הָאֲדָמָה,
כִּי בַחֲרָנוּ לְהִיּוֹת בָּהּ כְּמוֹ שִׁשְׁתֵּלֶת אוֹתָנוּ
בְּעֵגוֹל הַיָּמִים וְהַלִּילוֹת.

אִם גָּזַר הוּא מִפִּיָּךְ: בֵּל יִגַּע מִצְחָנוּ בַּגְּבִהוּת
וְלֹא נַעֲפִיל עַל שְׁלֵבִים בְּסֶלֶם הַזָּהָב בְּחִזּוֹן –
תִּגְנוּ וְנִכְרָה בְּרִית עִם אֲדֻמָּתָה הַחַיָּה
בְּעֵמֶק הָאֲדָם הַיָּפָה,
וּבְלוֹחַ חַיֵּינוּ מְחַה שְׁלוֹשׁ אוֹתִיּוֹת: מָוֶת.

What is the "final prayer" ["התפילה האחרונה"] in the poem? Explain its connection with the poem as a whole.

Give an example/examples to support your answer.

20. Read the following poem and answer the question below.

אֱלִיהוּ הַנָּבִיא / אורי צבי גרינברג

...שְׁשָׁה מִלְיוֹנִים כּוֹסוֹת אֱלִיהוּ בְּדָם תַּחַת יָיִן.
שְׁשָׁה מִלְיוֹנִים בְּגִיחֵרֶיךָ, כִּי הֵנָּם בְּמַתִּים.

לֹא יָבוֹא אֱלִיהוּ לְפָקֵד נְוִיָּהֶם,
שֶׁם יוֹשְׁבֵי הַמְּרָצָחִים;
וְיָדוֹ לֹא תִגַּע בְּכַפּוֹת הַמִּנְעוּל.

לֹא יָבוֹא אֱלִיהוּ לְטַעַם מְכּוֹסוֹת
בְּהֶן דָּם תַּחַת יִי"ש לְסַעוּדַת הַגּוֹיִים.

יֶרֶחַ שֶׁל פֶּסַח וּשְׂדֵה כּוֹכָבִים...
דּוּמְיָה, דּוּמְיָה – –

אֶפְלוּ בְּחֵלוֹם לֹא אֶקְלַע אֱלִיהוּ!
צָרִיךְ לַעֲבֹר יָם אֶפְלוּ בְּחֵלוֹם – –

הוא נִשְׁאָר על קִבְרוֹת יְהוּדֵי-בְּכָאֲכָם:
הם אֶהְבוּהוּ והוא אֶהָבָם.

הם הָיוּ סִבְלָנִים וְרָצוּ לְחַכּוֹת לוֹ,
אֲבָל הַגּוֹיִים לֹא נָתְנוּ לְחַכּוֹת.

הוא נִשְׁאָר על קִבְרָם: הִיְהוּדִי הִיְחִיד
לְבִלְתִּי מִרְמָה... כְּאֻמְרַת הַגּוֹיִים,
כִּי אֵינָנו גּוֹף חַי מִבְּשָׂר וּמַדָּם.

שֶׁם יֵשֵׁב לוֹ בְּדָד, שֶׁם יֵשֵׁב לוֹ יָדָם
יוֹמָם וְלַיִל בְּאֶבְלוֹ סָחוֹר סָחוֹר,
חֶרֶף וְקִיץ, גֶּשֶׁם וְכַפּוֹר.

לֹא יִקְצֹף עָלָיו גּוֹי, לֹא יִנְבַּח עָלָיו כָּלֵב,
כִּי אֵינָנו גּוֹף חַי מִבְּשָׂר וּמַדָּם.

הוא רוֹחֲנוּ בְּלִבָּד, הוא הִדְוִי לֹלֵא דְמוּת,
תַּחֲתֵיו גּוֹלְלִים: מְרַחֲקִים-מְרַחֲקִים
וְזַעֲמִים חֲנוּקִים:

כִּי לֹלֵא תִנְחוּמִים
כִּי לֹלֵא שְׁלוּמִים – –

This poem is an elegy [קינה]. Explain this statement, giving an example/examples.

The Poetry of Rachel [שירת רחל]

21. Read the following poem and answer the question below.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
צר עולמי כעולם נמלה,
גם משאי עמסתי כמוה,
רב וכבד מכתפי הדלה.

גם את דרכי - כדרךך אל צמרת -
דרך מכאוב ודרך עמל,
יד ענקים זדונה ובוטחת,
יד מתבדחת שקמה לאל.

כל ארחותי הליז והדמיע
פחד טמיר מיד ענקים.
למה קראתם לי, חופי הפלא?
למה כזבתם, אורות רחוקים?

This poem begins with the words "רק...על עצמי לספר".

What does the poet tell us about herself in the poem? Explain two of the literary devices used to convey this story, and give examples.

22. Read the following poem and answer the question below.

פְּגִישָׁה, חֲצִי פְּגִישָׁה / רחל

פְּגִישָׁה, חֲצִי פְּגִישָׁה, מִבֶּט אֶחָד מֵהִיר,
קִטְעֵי נִיבִים סְתוּמִים – זֶה דִּי...
וְשׁוּב הֲצִיף הַכֹּל, וְשׁוּב הַכֹּל הִסְעִיר
מִשְׁבֵּר הָאֲשֵׁר וְהַדִּוִּי.

אֵף סֶכֶר שְׂכָחָה – בְּנִיתִי לִי מִגֵּן –
הִנֵּה הִיא כְּלֹא הִיא.
וְעַל בְּרָכִי אֶכְרַע עַל שְׁפַת אִגָּם סוּאָן
לְשִׁתּוֹת מְמוֹנוֹ לְרוּיָה!

Explain the feelings of happiness and the feelings of pain expressed in this poem, and explain two of the literary devices that help to portray these feelings.

23. Read the following poem and answer the question below.

מִיכָל / רחל

וּתְאַהֲב מִיכָל בֵּת שְׂאוּל אֶת דָּוִד... וַתִּבְּזוּ לוֹ בְּלִבָּהּ
(שמואל א, י"ח, כ'; שמואל ב, ו', ט"ז)

מִיכָל, אָחוֹת רְחוּקָה! לֹא נִתַּק חוּט הַדּוֹרוֹת,
לֹא שָׁלְטוּ בְּכַרְמָךְ הַנוֹגֶה חֲרָלֵי הַזָּמָן,
עַל כְּתֻנֹּת מְשִׁיךְ לֹא דָהוּ פֶסֶי אֲרָגְמָן
וְצִלְצוֹל אֲצָעֵדוֹת זֶהָבָךְ עוֹד הָאֵזֶן תִּקְלֹט.

לֹא אַחַת רְאִיתִיךָ נֶצְבֶּת לִיד הָאֲשָׁנָב,
בְּעִינֶיךָ הִיפָּה מְהוּלִים גִּאָּוָה וָרֶף;
מִיכָל, אָחוֹת רְחוּקָה, אֲנִי עֲצוּבָה כְּמוֹךְ,
כְּמוֹךְ נְדוֹנוֹתֵי לְבוֹז לְאֲשֵׁר אֵהָב.

In this poem the poet calls Michal "אחות רחוקה" ["distant sister"] twice.
Explain how this term helps to convey the meaning of the poem.

24. Read the following poem and answer the question below.

בְּאַחַד גִּלְגּוּלֵי / רַחֵל

הִיִּיתִי חַיָּה בֵּין חַיּוֹת הַשָּׂדֶה
בְּיָמִים רְחוּקִים, בְּאַחַד גִּלְגּוּלֵי?
וּמֵאֵז לִי קִרְבַּת הָאָחוֹת לְחִי
וְאֵימַת הָאָדָם הָרוּדָה?

אַפְרִית הַנוֹצָה וְחִסְרֵת הַמָּגוּן
גִּלְגָּלָהּ פֶּרֶפֶרָה בִּי נִשְׁמַת צָפוֹר?
מִנְגִּינָה עִגְמוּמִית, אֶהְבֵּת הַדְרֹר –
הֵן מִמָּנָה, מִמָּנָה שְׂתִיָּהּ.

וְאוּלֵי בְּגִלְגּוֹל הָרְחוּק־קָדוֹם
הִיִּיתִי גְבַעַל־עֲשָׂבִים יִרְקָרֵק?
וְלָכֵן בְּאֵמִי־אֲדָמָה אֲדַבֵּק,
וּמְנוּחִי בְּחִיקָה הַשְּׁחוּם.

Explain, giving an example/examples, how the central idea of the poem is expressed in the title of the poem.

Good Luck!

All rights reserved by the State of Israel.
No part of this document may be copied or disseminated
without permission from the Ministry of Education.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך